

Kauvatsan kahakka 31/1 1918.

Tammikuun viimeisinä päivinä 1918 oli Huittisten Lauttakylään sen lähipitäjistä ja etäämpääkin kerääntynyt n. puolitoistasataa suojeluskuntalaista. Tämän joukon päälliköksi oli määrätty piirieläinlääkäri Engdahl ja hänen apulaisekseen allekirjoittanut. Aseista ja ampumatarpeista, joita toivoimme lähi päivinä saavamme pohjoisesta, oli kova puute, kun miehistöllä itsellään ei ollut juuri nimeksikään aseita. Paikallisesta suojeluskunnan varostosta riitti niitä vain 15 - 20 miehelle. Varsinaisia sotilaskiväärejä ei ollut ainoatakaan, vain kymmenkunta Grafton - kivääriä, jokunen metsästyskivääri ja 2 tai 3 kpl "Ukko-Mauseria". Jollakin ihmeen keinolla oli aikaisemmin saatu hankituksi muutamia saksalaisia käsigranaatteja sekä ilman jalustaa oleva venäl. konekivääri ynnä muutamia siihen kuuluvia vöitä ja n. 2000 pannaosta, osaksi Venäjällä osaksi Saksassa valmistettuja. Saatuamme sitten kuulla, että pohjoisessa valkoiset joukot olivat riisuneet sikäläiset ryssiä varuskunnat aseista, ja siten saaneet ^{aseita/} käsiinsä, päätimme mekin ryhtyä niitä itse hankkimaan pohjalaisten antaman opetuksen mukaisesti.

- Alkajaisiksi räjäytettiin eräs rautatiesilta Kokemäen aseman lähistöllä. - Ja sitten soittamalla kaikkien lähistöllä olleitten varuskuntien komiteain puheenjohtajille vaadittiin ryssiä määräpäivään mennessä luovuttamaan meille aseensa, muussa tapauksessa ne tultaisiin ottamaan heiltä pakkotoimin. - Mutta kun ryssät eivät sitten lopulta kuitenkaan suostuneetkaan meidän vaatimuksiimme. oli meidän aseitten ja ampumatarpeitten puutteen vuoksi yritettävä panna uhkauksemme täytäntöön.

- Ensimmäiseksi toimintakohteeksi valittiin Kauvatsan aseman luona ollut kasarmi, oik. työväentalo, jossa tiedettiin majailevan n.100 ryssää. ja jonka piti olla erillään muista asumuksista. Sitäpaitsi o-

livat paikkakuntalaiset tienneet kertoa, että Kouvatsan ryssät eivät enää edellisestä syksystä lähtien olleet pitäneet edes ulkovartiotakaan Yrityksemme onnistuessa saataisiin sieltä ainakin 100 kivääriä sekä hyvänlainen varasto kiväärinpanoksia. Pahimpana uhkana hyökkäyksemme onnistumiselle oletettiin silloin olevan vain 5 km:n päässä Kouvatsan kirkolla olleen naapurikasarmin, josta hyökkäyksen alaiseksi joutuneet voisivat saada nopeasti apua. Itse hyökkäys suunniteltiin täytöntöön-pantavaksi yöllä tammikuun viimeistä päivää vasten siten, että heti puolen yön jälkeen yritetään yllättäen päästä niin lähelle kasarmia, jotta voitaisiin heittää joku käsigranaatti k.o rakennuksen ikkunois-ta sisälle. -Ja siinä tapauksessa, ettei yllätys onnistuisi, olisi y-ritettävä saada konekiväärillä aikaan tarpeellinen "vaikutus". Hyökkä-yksen tukikohdaksi, oik. kokoontumispaikka, valittiin n. 1,1/2 km:n päässä Kouvatsan asemalta lounaaseen oleva Ahvenuksen kylä, johon hyök-käysjoukon piti määräpäivänä vähää ennen puolta yötä kokoontua.

Määräaikaan kerääntyi kokoontumispaikalle 60 - 70 miestä, joista 1/3 oli Kokemäeltä, päällikkönään luutn. Nykänen ja 2/3 Lauttakylästä allekirjoittaneen johdossa. Vain 1/3 :lla oli Grafton- tai metsästys-kiväärit ja joillakuilla "Ukko-Mauser", muun osan ollessa „statisteina". Ennenkuin lopullinen hyökkäys pantiin käyntiin, lähetettiin muutamia tiedustelijoita ottamaan selvää kasarmin asemasta, edullisimmasta hyök-käyssuunnasta, tilanteesta ja oliko ryssillä ulkovartiota y.m. seikois-ta. Päästäkseni myös itse selville "tilanteesta" lähdin erään Kouvatsa-laisen isäntämiehen kera tiedustelumatkalle. Jo alkumatkalla tuli vas-taani pari hevosmiestä, jotka minut huomattuaan käänsivät hevosensa ympäri ja lähtivät kiireesti ajamaan pois päin, sitten kohtasin pari tiedustelijaamme, jotka niinkään minut huomattuaan lähtivät juoksemaan pakoon. Vasta kokoontumispaikkaan palattuani sain kuulla, että minua, joka olin ryssän pukimissa, oli luultu ryssäksi pimeän vuoksi.

Päästyäni sitten samotun isännän opastamana kasarmin luo ilmes-
tyi ryssien vartiomies vastoin olettamusta yhtäkkiä eteeni. Nyt ei
auttanut muu kuin ryhtyä epäilysten välttämiseksi puhuttelemaan häntä
venäjäksi. Tiedustellessani häneltä sitten asemaa, majataloa ja juni-
en kulkua ei hän aluksi vastannut mitään, ruveten kuitenkin lopuksi
vastailemaan kysymyksiini harvakseen ja yksikantaan. Tästä vartiomiehes-
tä sain sen käsityksen, ettei hän ottanut puhettani vakavalta kannal-
ta, vaan epäili minulla olevan jotakin muutakin, kuin vain aseman ja
majatalon etsiminen, tekeillä. Mitä taas tuli kasarmin asemaan oli se
siinä suhteessa meille epäedullinen, että maasto kasarmin ympärillä o-
li kolmelle suunnalle aivan avointa, joten joukkomme oli pakko lähes-
tyä sitä vain yhdeltä suunnalta, nimittäin lännestä käsin, jolla
suunnalla sahan lautatarha ylettyi lähelle kasarmirakennusta. Näin ol-
len ryssien vartiomiehen tarvitsi pitää silmällä vain sitä yhtä aino-
ta, siis läntistä suuntaa, josta ylimalkaan hyökkäys saattoi tapahtua.
Kasarmin luota jatkoin matkaani Kouvatsan asemaa kohti. Mutta kun tul-
tuani aseman kohdalla rautatielle näinkin vartiomiehen poistuvan kasar-
miin, niin lähdin rataa pitkin paluumatkalle kokoontumispaikkaa kohti
pitäen kuitenkin edelleenkin tarkasti silmällä kasarmia. Kun vartiomies
ei enää näyttänyt palaavan vartiopaikalleen kasarmin pihalla, niin jat-
koin kiireesti matkaani tukikohtaa kohti ja lautapinojen taakse pääs-
tyäni heitin päässäni olleen ryssän "furashkan" erään lautapinon alle.
Palattuani tukikohtaan selostin johtajille kasarmin asemaa ja sen mu-
kaisesti toimeenpantavaa hyökkäystä.

Päätettiin aluksi kulkea yhtenä joukkona joen uomaa pitkin ai-
na lautatarhan laidalle asti, josta luutn. Nykäsen piti lähteä jouk-
koineen rautatien oikeata puolta aseman tienoille asti ja varmistaa
sille suunnalle, kun taas allekirjoittaneen piti suorittaa itse hyök-
käys. Käsigranaateilla varustetut miehet määräsivät seuraamaan itseäni,

joiden tuli heti, kun oli päästy viimeisten lautapinojen kohdalle, mistä oli matkaa kasarmille vain 30 - 40 metriä, juosta kasarmirakennuksen seinän luo ja heittää käsigranaatit ikkunoista sisälle, määräsin seuraamaan itseäni. Tultuamme mainittujen lautapinojen luokse tiedustelin granaattimiehiä, mutta ihmeekseni saankin tietää, että vain yksi heistä oli pysynyt lähelläni. Aikoessani juuri itse lähteä juoksemaan kasarmia kohti heittäkseni käsigranaatin sen ikkunasta sisään, näinkin samassa ryssien vartiomiehen nousevan kasarmin edustalla olleen halkopinon takaa ja lähtevän sitten juoksemaan täyttä vauhtia kasarmin portaita kohti. - Sanottu vartiomies oli siis kuullut lähestymisemme ja nähtyään meidät, kiiruhti hälyyttämään tovereitaan. - Vieressäni seissyt suojeluskuntalainen pyysi nyt ampumalupaa ja havaittuani, etteivät granaattimiehet vielääkään olleet saapuneet, käskin ampumaan. - Oletan, ettei laukaus osunut, koska p.o. ryssä pääsi pujahtamaan kasarmiin. Pian senjälkeen alkoivat ryssi-en kiväärit paukkua, minkävuoksi komensin miehet asettumaan tulisuojaan. Mutta kun sitten etuoikealta, aseman suunnalta, alkoi kuulua kumeaä jytinää, joka kuulosti siltä kuin joku suurempi miesjoukko olisi juossut tietä pitkin, ja kun sitten olin päässyt sellaiseen kohtaan, josta saattoin nähdä k.o. suunnalle, huomaankin kauhukseni jonkun miesjoukon, jota en pimeässä voinut tuntea tosiaankin juoksevan aseman suunnalta pitkin rataa oikeata sivustaamme kohti. Epäillen Nykäsen joukon joutuneen harhaan ja ryssien yrittävän hyökätä oikeata siipeämme vastaan ja siten katkaista meiltä paluutien kehoitin aseettomia miehiämme heti perääntymään takanamme olleen joen uomaan. Sitten lähetin yhden miehen ottamaan selvää siitä, mitä oikealla siivellä oikeastaan oli tekeillä. Lähetti palasi pian takaisin ja ilmoitti, että äsken rataa pitkin juossut joukko oli aseman suunnalle lähetetty oma osasto, joka laukaukset kuultuaan oli luullut joutuneensa pimeässä väärälle suunnalle ja senvuoksi ensimmäiset laukaukset kuultuaan lähtenyt juoksemaan rataa pitkin takaisin. Heti tä-

män jälkeen lähetin miehen antamaan merikapteeni Rydille, jonka piti tällöin huolehtia konekivääristä, määräyksen avata viipymättä tuli kasarmia kohti. Takaisin palattuaan lähetti ilmoitti Rydin jo vieneen konekiväärinsä takaisin tukikohtaan. - Näin oli siis alkuperäinen suunnitelmamme täydellisesti epäonnistunut. - Huomattuani suunnitelman täytäntöönpanon mahdottomaksi ja peläten sikäläisten ryssien jo piankin saavan apua naapurikasarmeista kehoitin omaa miehistöä yksitellen palamaan takanamme olleen joen jälle ja sieltä kokoontumispaikkaa kohti. Muutamia meistä jäi vielä kasarmin luokse melkein päivän koittoon asti, johon mennessä jo ryssätkin lakkasivat ampumasta.

Valitettavasti vasta jälestäpäin saimme kuulla, että jo ensimmäiset laukauksemme olivat vahingoittaneet ryssien puhelimen, joten he eivät olleet voineet sitä tietä pyytää apua; sitäpaitsi oli heidän ollut pakko melko pian lopettaa ammuttansa panosten puutteen vuoksi siksi, että heidän päävarastonsa oli ollut kasarmin ulkopuolella eivätkä ammuttamme takia olleet päässeet noutamaan täydennystä mainitusta päävarastosta.

Mitä taas tulee konekivääriimme ei Ryti ollut saanut sitä toimimaan syystä, joka selvisi vasta viikkoa myöhemmin meidän jo silloin ollessa Kankaanpäässä.

Sortavalassa toukokuun 3 päivänä 1937.

Sime Kankianmaa.

J.K. Kohteliaimmin pyydän vielä myöhemmin palata asiaan sekä aikaisemmin lähettämäni Mouhun tapauksen vuoksi, jota valitettavasti on jossain määrin sekoitettu erääseen myöhemmin sattuneeseen tapaukseen Mouhulla, että eräitten muitten asiain takia.

Sama.

Kauvetsan kahakka-alueen kartta.

